

Podpora vzdelávania rómskych žiakov v školách a politikách štátu

eduRoma
Roma Education Project

Výročná správa / august 2020 – júl 2021

Ciele 2020/2021

Našu víziu a ciele realizujeme prostredníctvom troch hlavných programov: advokačného, terénneho a mediálneho programu, ktorý pracuje s verejnou mienkou. Naše aktivity počas rokov 2020/2021 sa sústredili hlavne na tieto oblasti:

1. riešenie problému segregácie rómskych žiakov a modelovanie inkluzívneho vzdelávania v školách,
2. problémy pri zavedení povinnej predškolskej prípravy na Slovensku z pohľadu potrieb rómskych detí,
3. problém nerovného prístupu rómskych žiakov ku kvalitnému dištančnému vzdelávaniu počas pandémie covid-19,
4. problém s nedostatočnou prácou s verejnou mienkou a nízkou celospoločenskou informovanosťou o postavení Rómov na Slovensku.

eduRoma napína svoje ciele cez tri základné programy – advokačný, terénny a mediálny.

Advokačný program

V rámci advokačného programu pracujeme so štátnymi a verejnými vzdelávacími inštitúciami. Monitorujeme a upozorňujeme na diskrimináciu na národnej a lokálnej úrovni a presadzujeme rovný prístup rómskych detí ku kvalitnému vzdelávaniu. V rámci tohto programu organizujeme odborné konferencie, semináre, okrúhle stoly a diskusie, vytvárame koalície, realizujeme verejné kampane, výskumy a zdieľame medzinárodné skúsenosti a poznatky. eduRoma napína svoje ciele cez tri základné programy – advokačný, terénny a mediálny.

Terénny program

Realizujeme ho priamou prácou v teréne, či už osobne, na školách a v rodinách, alebo online formou. Prostredníctvom tohto programu vzdelávame pedagogických a nepedagogických zamestnancov, podpo-

rujeme a pracujeme so žiakmi a ich rodičmi, overujeme funkčné a efektívne vzdelávacie modely, vytvárame príklady dobrej praxe vzdelávania rómskych a nerómskych detí a šírime ich do ďalších lokalít.

Od roku 2020 vedieme kurzy rómskeho jazyka pre učiteľov a pomáhajúce profesie určené na odbúravanie jazykových bariér. Praktické skúsenosti a poznatky z terénu prenášame na národnú úroveň a snažíme sa tým ovplyvňovať zmenu postojov štátnych a verejných inštitúcií.

Mediálny program

Cez mediálny program podporujeme advokačné aktivity organizácie a informujeme o nich verejnosť. Prostredníctvom nášho menšinového magazínu Romano fórum, publicistiky, tvorby krátkych dokumentov aj informačných kampaní a vydávania kníh senzitivizujeme verejnú mienku a meníme stereotypný obraz o Rómoch.

Advokačný program

Vzdelávací projekt INSCHOOL

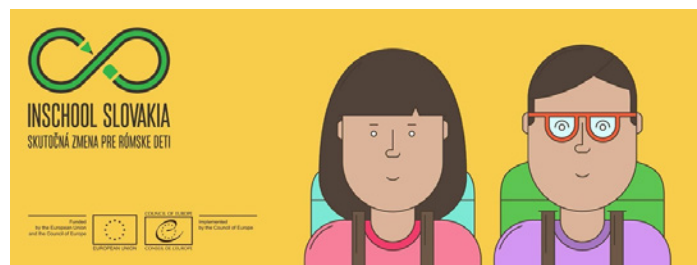
V apríli 2021 začala eduRoma na Slovensku koordinovať projekt Rady Európy a Európskej Únie s názvom „INSCHOOL“, ktorého hlavným cieľom bolo zvýšiť kvalitu vzdelávania rómskych žiakov prostredníctvom podpory inkluzívneho vzdelávania vo vybraných školách. V programe bolo v pilotnej fáze zapojených 8 základných škôl, ktorým poskytujeme konzultácie, mentoring, školenia a podporu v oblasti inklúzie rómskych žiakov s cieľom vytvoriť konkrétne príklady dobrej praxe inkluzívneho vzdelávania rómskych žiakov.

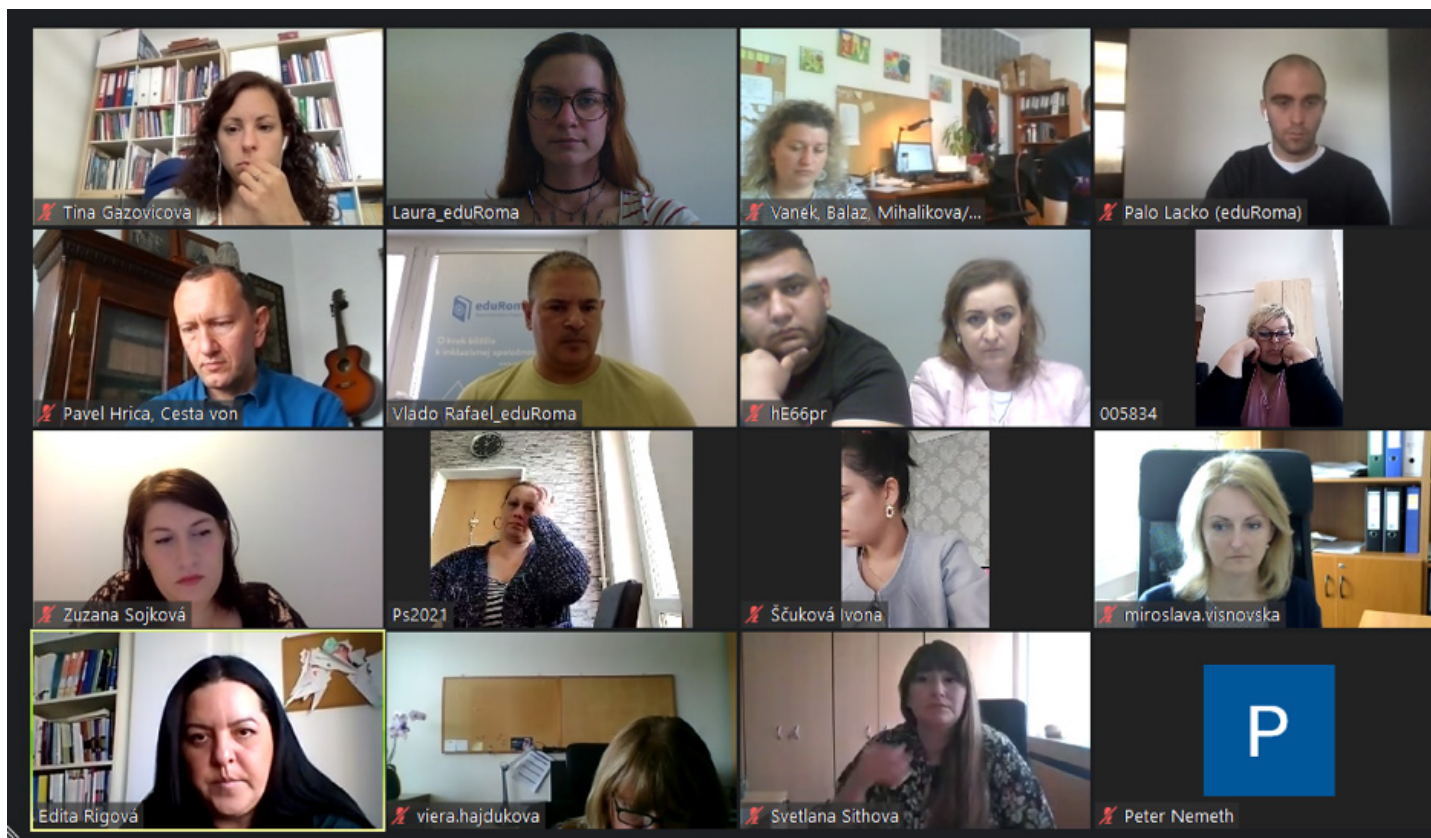
Sú to tieto školy: *Základná škola Vilka Šuleka v Hlohovci, Základná škola v Raslaviciach, Základná škola v Liptovskej Tepličke, Základná škola v Budimíri, Základná škola v Spišskom Štvrtku, Základná škola Žilina, Jarná ulica, Základná škola Žilina Bánov, Základná škola Palín.* Ambasadorm tohto inkluzívneho vzdelávacieho projektu na Slovensku je *prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc.*

Zistenia a návrhy na systémové zlepšenia zo škôl sme preniesli na národnú úroveň a konzultujeme ich s Národnou pracovnou skupinou pre zlepšovanie podmienok inkluzívneho vzdelávania rómskych žiakov, ktorú sme založili v máji 2021. Jej súčasťou sú: *Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR; Štátny pedagogický ústav; Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity; Generálne riaditeľstvo Metodicko-pedagogických centier.*

Posilnenie odborných kapacít v predprimárnom vzdelávaní v kontexte inklúzie rómskych detí/Projekt PPV

Projekt „Posilnenie odborných kapacít v predprimárnom vzdelávaní v kontexte inklúzie rómskych detí“ reaguje na problém nízkej zaškolenosti rómskych detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v predškolských zariadeniach na Slovensku, a tiež na nedostatočnú pripravenosť samospráv a materských škôl na ich začleňovanie. Cieľom projektu

bolo zmapovať situáciu v pripravenosti samo-správnych aktérov na začleňovanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia do predškolskej prípravy a poskytnúť im asistenciu pri zlepšovaní tejto ich pripravenosti. Projekt trval od 1. 5. 2019 do 30. 06. 2021.

Projekt zareagoval na novovzniknutú situáciu s (vtedy) pripravovaným zákonom o povinnom predprimárnom vzdelávaní, keď mnohé samosprávy ani zástupcovia materských škôl nevedeli, ako sa so situáciou vysporiadať. Pandémia spôsobila, že zákon síce vstúpil do platnosti 1. 1. 2021, ale aktéri sa s jeho účinnosťou museli naplno vysporiadať až s nástupom nového školského roka v septembri 2021. Aj výstupy tohto projektu im pomôžu v čo najefektívnejšom naplňaní nového zákona aj s ohľadom na potreby rómskych žiakov.

Projekt bol rozdelený do troch častí: 1) výskumnej, kde sme zbierali primárne dáta, okolo aktuálnej

situácii v škôlkach aj pripravenosti relevantných aktérov. Na základe výstupov tejto časti sme realizovali 2) intervenčnú časť, kde sme sa stretávali so zástupcami materských škôl a ich samospráv v troch lokalitách a diskutovali s nimi o výstupoch výskumu a možnostiach, ako sa čo najefektívnejšie pripraviť na tieto zmeny. 3) Advokačnú časť sme zamerali na prezentovanie zistení z výskumu a z terénu počas intervencií, a to prostredníctvom stretnutí s partnerom projektu (ÚSVPRK), verejných diskusií a aj uzavretých diskusií pre zástupcov ďalších MŠ a MVO.

Hlavné realizované aktivity

1. získanie výskumných dát k pripravenosti relevantných aktérov na povinné predprimárne vzdelávanie,
2. vytvorenie „policy briefu“ z výskumných zistení so sériou odporúčaní pre národnú úroveň aj úroveň samotných materských škôl,

3. intervencie vo vybraných lokalitách, kde sme analyzovali situáciu a poradili možnosti vylepšenia šité na mieru danej MŠ;
4. diskusie s odbornou verejnosťou, aby sme preverovali realizovateľnosť intervencií a zároveň zapojili čo najširší okruh odborníkov aj zástupcov MŠ a samospráv;
5. advokácia zistených problémov prostredníctvom TS, diskusií, stretnutí;
6. metodika použiteľná pre široké spektrum užívateľov v danej problematike.

Neplánovaným výstupom boli odborné diskusie, ktoré sme sa rozhodli zaradiť pre zvýšenie validity výstupov projektu.

Projekt umožnil zapojiť do diskusie takmer 30 odborníkov s cieľom zlepšiť implementáciu zákona v praxi, a spolu 600 ľudí, ktorých sa téma dotýka.

Projekt mal priamy vplyv na 130 členov z MRK, cca 60 zástupcov samospráv, na vytvorenie jedného „policy brief“ a jednej metodiky.

Bez dát, metodiky a pripravenej mitigačnej stratégie hrozí, že zákon bude MŠ a samosprávam komplikovať fungovanie, a že nebude pomáhať cieľovým skupinám tohto projektu – žiakom z MRK. Všetky výstupy budú verejne dostupné a zaslané viacerým MŠ, aby s nimi mohli ďalej pracovať.

Výskum „Ako zostať blízko na diaľku“

V auguste 2020 sme prezentovali výsledky prieskumu dištančného vzdelávania rómskych žiakov, ktorý sme realizovali od marca do júna 2020. Odporúčania z prieskumu boli zapracované do štátnej vzdelávacej stratégie, ktorá má školám

pomôcť v prípade ďalšej pandémie. Výskum je dostupný tu: eduroma.sk/docs/ako-zostat-blizko-na-dialku.pdf.

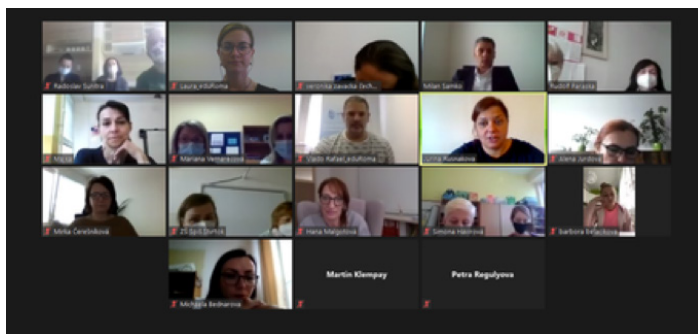
Reflexie: Dva roky s pandemiou covid-19

V spolupráci s Nadáciou Friedrich Ebert Stiftung so zastúpením na Slovensku eduRoma zorganizovala 5 online diskusií s poprednými autoritami v oblasti vzdelávania. Boli nimi: Zuzna Havírová, Viktor Teru, Tomáš Ščuka, Beáta Danišová a Ingrid Kosová. Diskusie si môžete pozrieť na našom facebooku: facebook.com/eduroma.sk.

Terénny program

INSCHOOL projekt v školskej praxi

V apríli a máji 2021 sme organizovali niekoľko diskusií so školami zapojenými do projektu IN-SCHOOL Slovakia, s ktorými sme si vymieňali príklady dobrej praxe. Cieľom bolo sprostredkovať účastníkom a účastníčkam porozumenie zložitosti životných situácií rómskych detí z prostredia generačnej chudoby, priblížiť problematiku rómsko-slovenskej dvojjazyčnosti a odovzdať poznatky o efektívnych stratégiách edukačného pôsobenia vychádzajúce z poznania a potrieb dieťaťa.

O krok pokrok

Náš terénno vzdelávací program „O krok pokrok“ sa prioritne zameriava na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne a kultúrnej identity rómskych detí z vylúčených komúnít. Jednou z hlavných aktivít projektu je doučovanie a mentoring rómskych detí zo sociálne znevýhodneného prostredia pre zlepšenie ich študijných výsledkov počas pandémie a súčasne zvyšovanie ich šancí uspieť v kritických prestupných ročníkoch. Program zastrešuje aj vzdelávanie učiteľov a zástupcov pomáhajúcich profesií. Prostredníctvom programu im poskytujeme vzdelávacie kurzy historicko-kultúrnych reálií zo života Rómov a kurzy rómskeho jazyka. Naša práca – nielen s deťmi z MRK a ich mentormi, ale aj s pedagógmi z príslušných škôl – bude mať

dlhodobý efekt na pokles protirómskych predsudkov, rasizmu a stereotypov, utuží vzájomné medziľudské vzťahy v lokalitách, čo vytvára priestor pre odstránenie segregácie.

Aktivity v programe O krok pokrok

V októbri 2020 eduRoma, v rámci svojho dobrovoľníckeho programu, spustila kurz rómskeho jazyka pre pedagógov, ľudí pracujúcich s rómskou komunitou aj pre nadšencov. Aby sme rozumeli deťom, ktoré učíme a aby sme si rozumeli navzájom.

V decembri sme diskutovali vo Vianočnom štúdiu v Bratislave na tému postavenia Rómov. Hovorili sme o rómskych vianočných tradíciách a o činnosti eduRomy.

eduRoma tiež diskutovala s predstaviteľmi mesta Snina. Rozprávali sme sa o tom, ako správne identifikovať vzdelávacie potreby detí, rodičov a učiteľov a začať ich naplňať prostredníctvom dobre premyslenej miestnej inkluzívnej školskej politiky.

V mesiacoch december 2020 až február 2021 sme v rámci vzdelávacieho programu O krok pokrok za-

bezpečili a rozvážali potravinovú pomoc, hygienické balíčky a školské potreby pre deti zapojené do programu a ich rodiny na východnom Slovensku.

Naša kolegyňa Katka Krejčíková bola jednou z rečníkov na webinári s názvom „Občianske inovácie“,

ktorý ponúkal príklady dobrých riešení organizácií z karpatského regiónu vo vzdelávaní počas pandémie.

Dostali sme ocenenie SozialMarie za inovatívny prístup vo vzdelávaní počas pandémie covid-19.

Naša terénna práca a rozdávanie balíčkov pomoci – terénny vzdelávací program O krok pokrok.

Fotografie našej terénnej práce a rozdávanie balíčkov pomoci v rámci terénneho vzdelávacieho programu O krok pokrok.

Diskutovali sme s mestom Snina k inkluzívnemu vzdelávaniu.

Kurzy rómskeho jazyka.

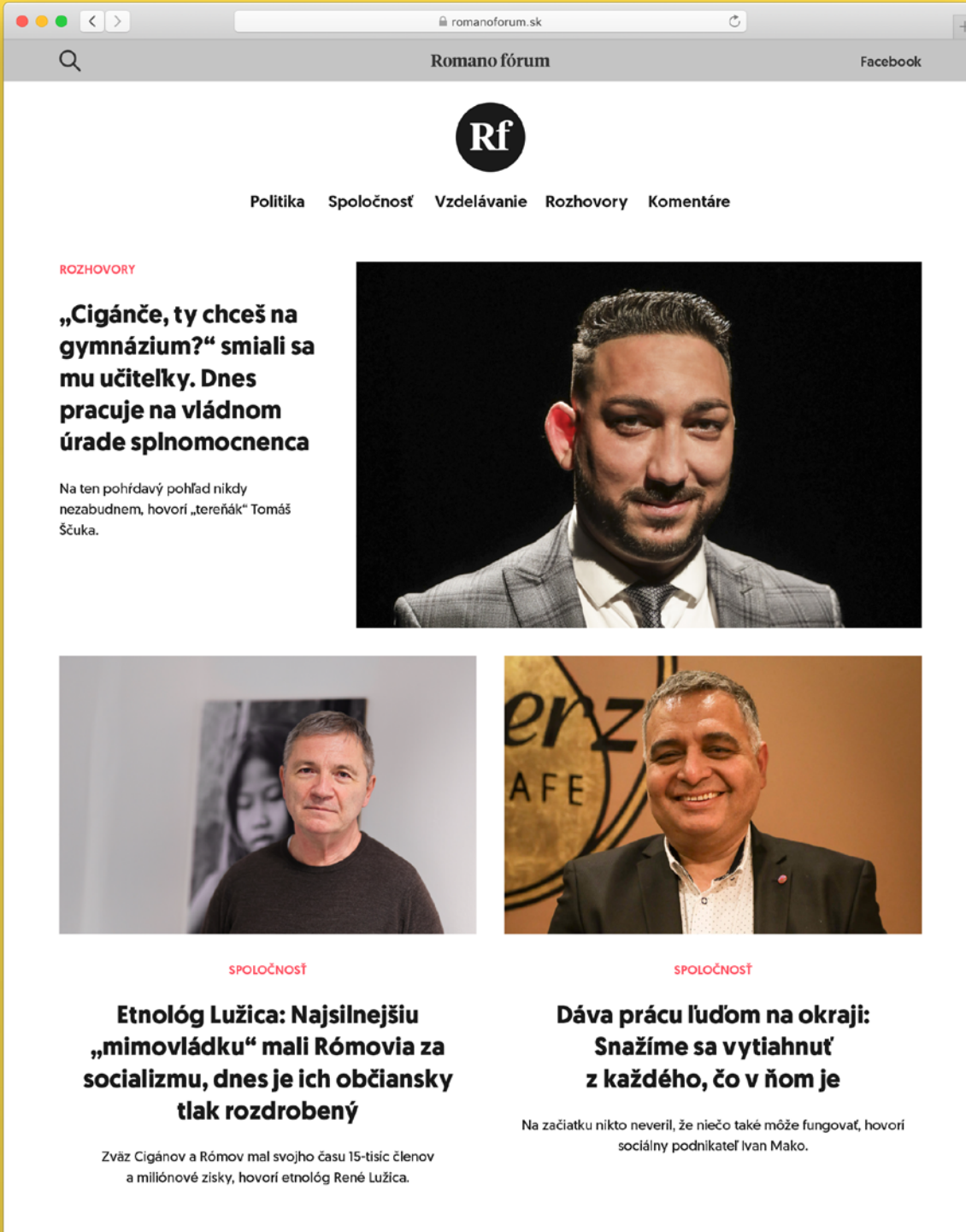
Prevzatie ceny SozialMarie.

Mediálny program a práca s verejnou mienkou

Online magazín Romano fórum

8. apríla 2021 eduRoma založila a spustila prvý menšinový online magazín na Slovensku Romano fórum. Cieľom magazínu je podporovať žurnalistiku v oblasti postavenia Rómov na Slovensku. Má tiež ambíciu otvárať širšie celospoločenské témy ako sú rovnosť šancí, spravodlivý prístup ku vzdelaniu, chudoba, diskriminácia či rodová rovnosť. V neposlednom rade chce zahájiť a pravidelne moderovať multikultúrny dialóg medzi predstaviteľmi rómskej menšiny a majoritnej spoločnosti na Slovensku.

www.romanoforum.sk

The screenshot shows the website 'romanoforum.sk' with a search bar and navigation menu. The main article is titled '„Cigánče, ty chceš na gymnázium?“ smiali sa mu učiteľky. Dnes pracuje na vládnom úrade splnomocnenca' (Interview). Below it are two smaller articles under the 'SPOLOČNOSŤ' (Community) section: 'Etnológ Lužica: Najsilnejšiu „mimovládku“ mali Rómovia za socializmu, dnes je ich občiansky tlak rozdrobený' and 'Dáva prácu ľuďom na okraji: Snažíme sa vytiahnuť z každého, čo v ňom je'.

romanoforum.sk

Romano fórum

Facebook

Rf

Politika Spoločnosť Vzdelávanie Rozhovory Komentáre

ROZHOVORY

„Cigánče, ty chceš na gymnázium?“ smiali sa mu učiteľky. Dnes pracuje na vládnom úrade splnomocnenca

Na ten pohľadavý pohľad nikdy nezabudnem, hovorí „tereňák“ Tomáš Ščuka.

SPOLOČNOSŤ

Etnológ Lužica: Najsilnejšiu „mimovládku“ mali Rómovia za socializmu, dnes je ich občiansky tlak rozdrobený

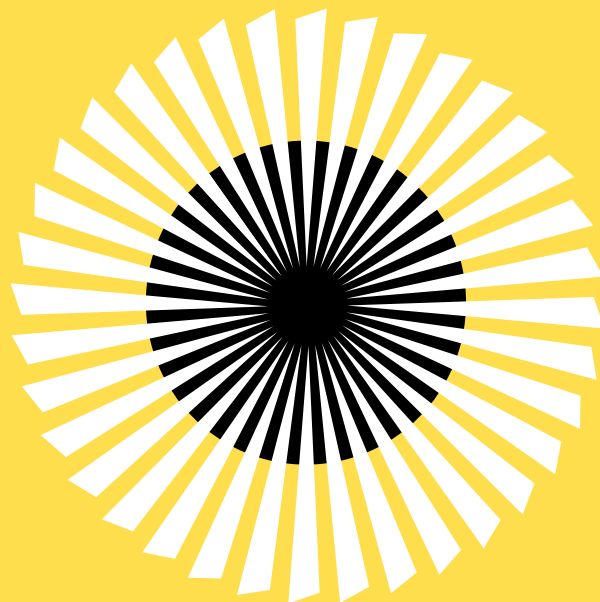
Zväz Cigánov a Rómov mal svojho času 15-tisíc členov a miliónové zisky, hovorí etnológ René Lužica.

SPOLOČNOSŤ

Dáva prácu ľuďom na okraji: Snažíme sa vytiahnuť z každého, čo v ňom je

Na začiatku nikto neveril, že niečo také môže fungovať, hovorí sociálny podnikateľ Ivan Mako.

Lúč z tmy

Lúč z tmy je ocenenie, ktoré každoročne udeľujú rómske organizácie a nezávislé osobnosti tým, ktorí sa dlhodobo zasadujú o zlepšenie postavenia Rómov v rôznych oblastiach života alebo sa významným spôsobom podieľajú na budovaní mostov medzi Rómami a väčšinou spoločnosťou. Cieľom ocenenia je objaviť a pravidelne uvádzať na verejnosť pozitívne príklady z radov Rómov aj Nerómov, a zároveň motivovať laureátov, aby vo svojom neľahkom úsilí nepoľavili a vytrvali v ňom. Považujeme za dôležité dať im aj takýmto spôsobom najavo, že ich snaha nezostáva nepovšimnutá. Je rovnako dôležité, aby sa dozvedeli, že ľuďom, ktorých osudy každodenne pozitívne ovplyvňujú, menia tiež pohľad na svet.

Ocenenie **Lúč z tmy** zároveň tvorí živú celoročnú interaktívnu platformu, ktorá chce otvárať vo verejnosti aktuálne témy týkajúce sa súčasného postavenia Rómov na Slovensku a v Európe. Autorom a zakladateľom ocenenia je občianske združenie eduRoma – Roma education project. Ocenenie od roku 2018 vyhlasuje eduRoma spolu s Ústavom romologických štúdií UKF v Nitre.

Ocenenie **Lúč z tmy**, ktoré sa tretíkrát konalo 20. novembra 2020, získala bývalá hlavná školská inšpektorka **Viera Kalmárová** a koordinátor terénnych sociálnych pracovníkov **Tomáš Ščuka**. O laureátoch rozhodovala Výberová komisia v zložení: Zuzana Havírová, Lýdia Gabčová, Zuzana Kumánová, Jurina Rusnáková a Vladimír Rafael.

Tomáš Ščuka a Viera Kalmárová

FOTO: Ctibor Bachratý

eduRoma v médiách

8. apríla 2020 vyšiel prvý článok v našom online menšinovom magazíne Romano fórum:

- › Slovo vydavateľa: chýbali mi príbehy zo života Rómov

V apríli 2020 sme Pod lampou diskutovali s bývalými splnomocnencami vlády pre rómske komunity Miroslavom Pollákom a Ábelom Ravaszom. Téma: Čo sa podarilo a kde sme zlyhali v prístupe k vylúčeným rómskym komunitám:

- › .blížni Michala Oláha: Čo sa podarilo a kde sme zlyhali v prístupe k vylúčeným rómskym komunitám?

Stále sme aktívni v blogovaní na Denníku N a SME:

- › Školy v čase neistoty
- › Ako bude vyzerat' vzdelávanie chudobných detí po korone

Napísali o nás

- › [Lúč z tmy získali školská inšpektorka a koordinátor terénnej sociálnej práce](#)
- › [Do vzdelávania sa nezapojilo 70 percent rómskych detí](#)
- › [Zwei slowakische Projekte mit SozialMarie ausgezeichnet](#)
- › [Tisíciky rómskych detí vypadli počas korony zo vzdelávania, lebo nemali počítač, internet alebo motiváciu, hovorí pedagóg](#)
- › [Ako vznikla prvá rómsko-slovenská učebnica: Na Slovensku po slovensky alebo koľko detí nerozumie svojim učiteľom?](#)
- › [Učiteľ Rafael: Ľudia to majú za normálne, že najskôr idú jesť do jedálne nerómske deti a až potom rómske](#)
- › [Reportáž z Jarovnic pri Sabinove. Najchudobnejšie deti budú výpadok školy dobiehať roky](#)
- › [Organizácie, ktoré postúpili do EDUcampu, sú známe](#)
- › [Školská inšpektorka Kalmárová: Teraz ide o to, akí ľudia sa stanú z detí generácie zatvorených škôl](#)
- › [Ocenenia za sociálne inovácie SozialMarie získali aj Slováci](#)
- › [Lúč z tmy: Ocenenie pre tých, ktorí to s Rómami nevzdávajú](#)
- › [Chudobné deti kopírujú úroveň vzdelania svojich rodičov](#)
- › [Viera Kalmárová: Nemohla som rešpektovať absurdný stav, kedy sa situácia jednej skupiny ľudí zhoršila natoľko, že bez pomoci ostatných sa z problémov nemôže dostať](#)
- › [Vyrastal v chudobe, nemal ani tečúcu vodu: Rasizmus som zažil, naháňali ma skinheadi. Covid ukázal najväčšie problémy osád](#)
- › [Terénny pracovník Tomáš Ščuka ocenený Lúčom z tmy: Ako sa povie po rómsky covid-19? Korona](#)

O nás

eduRoma je mimovládna vzdelávacia organizácia, ktorá vznikla v roku 2012. Jej víziou je inkluzívna spoločnosť. Za hlavný prameň tvorby takej spoločnosti považujeme vzdelávacie inštitúcie. Každý deň sa snažíme podnecovať zmeny v školskom systéme a vzdelávacej praxi tak, aby školy a školské zariadenia poskytovali kvalitné vzdelávanie aj rómskym deťom a aby v prístupe ku kvalitnému vzdelávaniu nebol nikto diskriminovaný. Naším hlavným cieľom je presadzovať rovnaký prístup rómskych detí ku kvalitnému vzdelávaniu a podporovať ich školskú úspešnosť.

Naše hodnoty

Ľudské práva a dôstojnosť každej ľudskej bytosti.

Hlavný cieľ

Podpora spravodlivého prístupu rómskych detí a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia ku kvalitnému vzdelávaniu.

Náš tím

Vlado Rafael, PhD.

riaditeľ eduRomy
vlado@eduroma.sk

Ing. Martin Neupauer

finančný manažér a zástupca riaditeľa

Mgr. Zuzana Neupauer, PhD.

výskumníčka a zástupkyňa riaditeľa
zuzana@eduroma.sk

Mgr. Katarína Krejčíková

jej radosťou v organizácii je ocenenie Lúč z tmy
katarina@eduroma.sk

Laura Kösziklová

koordinuje terénno-vzdelávací program O krok pokrok a je producentkou ocenenia Lúč z tmy
laura@eduroma.sk

Palo Lacko

šéfredaktor portálu Romano fórum
palo@eduroma.sk

Kontakty

eduRoma – Roma Education Project

Štúrova 3
811 02 Bratislava

info@eduroma.sk
www.eduroma.sk
Facebook

IČO: 42265771
DIČ: 2023753171
IBAN: SK05 1100 0000 0029 2088 7985

Pobočka Prešov

eduRoma – Roma Education Project

Požiarnická 17
080 01 Prešov

IBAN: SK21 1100 0000 0029 4505 3792

eduRoma – Roma Education Project o.z.

Občianske združenie je zaregistrované na Ministerstve vnútra SR dňa 22. 8. 2012 pod registračným číslom VVS/1-900/90-39997 so sídlom Hubeného 2504/42, 831 53 Bratislava-Rača.

Ďakujeme naším donorom, podporovateľom a spolupracovníkom

Nadácia Slovenskej sporiteľne

Nadácia Orange

Nadácia Granvia

Veľvyslanectvo Kanada

Open Society Foundations

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR

Fond na podporu kultúry národnostných menšín

Friedrich-Ebert Stiftung so zastúpením v Slovenskej republike

SozialMarie

Active Citizens Fund

Štátny pedagogický ústav

Denník N

**Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína
Filozofa v Nitre**

Ďakujeme tiež všetkým individuálnym darcom a podporovateľom.

eduRoma

Roma Education Project

